

Війна і спокій.

Ніколи мабуть не переказувано так часто, як за останні дні, старого прислів'я: *si vis pacem—para bellum*, як що хочеш спокою—лагодься до війни. Відома стаття в „Кельнській Газеті“ розв'язала язика не тільки публіцистам, що шукають сенсаційних тем; висловилися вже і теоретики та практики військової справи, висловилися дипломати, висловилися офіційні й неофіційні сфери. І скрізь на язичі од во: війни ми не хочемо, але коли доведеться воювати, то... розумійте, язичі; скрізь м'рають на сусіда, що то з його, мовляв, сякий-такий заводіака, а я тільки свого стережу. Націоналістична преса німецька морганє на Росію, тутешні націоналісти відповідають тим самим на адресу Німеччини. В „Биржевих Відомостях“ надруковано „наз безупречного источника“ відомости про те, що „Росія хочеть війни, не готова кь війнѣ“ і на случай завершення забуде саме слово „оборона“ й обернеться до нападу—російське військо „буде активним“. Рішучий тон „безупречного источника“ про бажання спокою викликає такі страхи, що почнеться війна, що дипломати й офіційна преса почали м'якшити вражіння. Кінець-кінцем окошилося все на пресі: міністр чужоземних справ, д. Сазонов порадив „яко мога менше аважати на газети“ і на тому поки що ніби всі заспокоїлись. Винавцяття, якого скрізь і завжди і за все б'ють, нарешті знайдено.

Хвала Богові, що всі так хочуть спокою, але ще більшу можна було б хвали заспівати, як би його менше бажали і відповідно до сучасної логіки, менше лагодитись до війни. Адже кожна з теперішніх „цивілізованих“ держав—то військової табір, найкращий штиканка, адже бюджетні скрізь тридцять од відатків на військо, адже чи то „промаданин“, чи й просто „обиватель“ скрізь одбуває тяжку сьдату натурою й стогне од усяких оплатків, не тямлючи навіть гаразд, у яку безодню їх кидає; адже цвіт на ці, її найкраща робоча сила, скрізь мусить замість продуктивної праці, гаяти час на муштрі... Можна сказати, що вся капіталістична цивілізація сучасного світу—вся стоїть на цьому мілітаризмі, в йому бачить початок і кінець свого існування, до його пристосовує свої збудовки і потреби. Візьміть хоча б останні знахідки в сфері літання: мало не всі повернуто на ті ж таки потреби осоружної всім війни і не дурно „безупречний источник“, про який ми згадували, пишеться „вздушными древоутами“ російської армії“.

Не диво що всіх ширях прихильників сулюкою, далеких од сучасної мілітаристичної логіки, так турбують оті миролібні заяви, що вдує раз-у-раз у парі з показуванням закованого в залізо кулака сусіди. Адже лагодитись цілий вік і не братись нікому до діла—це ж нісенітниця, що може зникнути од будь-якої невеличкої події—і тоді зникнуть і миролібні заяви, а запанує сама кривавя практика. І демократія усього світу повинна докласти всіх заходів, щоб миролібні заяви були не на устах тільки, а увійшли і в практику життя, щоб забулося оте старе прислів'я: як що хочеш спокою—лагодься до війни.

Дорогою свідомости.

Пам'яті І. М. Полторацького.

У щасливого вороги мруть, а у нещасного приятель конає—якось не моакнуци лунєа в устах мені, коли згаду про небіжчика Ів. М. Полторацького. Справді шось фатальне є в цій безглузді, просто до болю образливій смерті, що забрала цю вживлену енергію, цей невпинний рух, цю неустанну працю. Кажуть, що смерть не подала б його так нагло, що міний организм небіжчика поборови б ще з нею, як би завчасу зробили потрібну операцію, але... все було „ніколи“, все треба було кудись поспішатись, шось робити, чимсь надолужувати, нехтуючи потреби власного тіла, бо живе діло не жде, бо воно вимагає невисипущих робітників і... жертв. Такою жертвою такого діла й бувати звичайно невисипущі працівники, нею став і небіжчик: в передніх лавах смерті найчастіше шукає собі жертв... І чудно бачити, що невтомний чоловік цей, оте втілення живої енергії, лежить непорушно в труні; чимсь чужим і холодним лунєа в устах замість звичайного, життєвого прізвища „Іван Миколаевич“ оте без краю далеке—„раб божий Іван“... Воно якось не доходить до свідомости, наче це не про нашого Івана Миколаевича мова, а про когось іншого, чужого, а Іван Миколаевич і сам от-от з'явиться в великому натовпі, щоб потішити й розважити осмутиліх людей...

Небіжчик належав до українців нової форманії, про яких ще й чулки не було якихсь десять років тому й які народились тільки тоді, як на людє випило українство, а тепер лосять звичайне вже з'являє Родом з України, він побрав за-молоду звичайне виховання, що вело до занедбаня української свідомости й зовсім не задумувався над тим, що опріч „страны“ є ще й „рідний край“, а перед тим „рідним краєм“ якісь можуть бути повинности. В проживанні по-за межами України—в Великобританії, Сибірі й на Кавказі—розрушено і останні сліди національної належності, першаво останні нитки, що могли хоч в споминах зв'язувати з Україною. „Общероссь“ та й годі... І вже під 40 літній общероссь оселився на Україні і тут тільки побачив, що опріч „общерусского отчества“ є ще шось, що владно кличе до себе й вимагає діла для себе; що самою общерускістю не покрити тих вимганнів живого життя; що конкретний народ тут, на Україні, зовсім не схожий з тим абстрактним народом, про який писано в партійних катехизисах. Полула спадає з очей і починається горячкова робота, щоб увійти в це незнане досі життя, спізнати його й власною роботою спричинитись до його розвитку. Деся у глибині душі озваються й оживають давні згадки, звязуються потроху кінці порванних ниток і „общероссь“ вертається на лоні рідного народу, переймаючись національною свідомістю. Важкий це й багатий на муки процес і пережить довго це озивається, але ширі душі, раз пізнавши солодкою процесу освідомлення, вже віддаються йому цілком і ступінь по ступіню йдуть до того, щоб стати до праці на рідній ниві, якої доти не знала.

Такий був той духовний процес, щ захопив Полторацького й багатьох з його товаришів і пертає назад до

Українства. Людина насамперед практичної складки й зовсім не сантиментальної вдачі, він поспішився й розумом оправдати свій учинок. „Я—демократ, а на Україні демократ може бути тільки українцем“—так поясняв він свій учинок, логичним шляхом дійшовши до відомої формули Драгоманова, що демократ на Україні, який не пристав до українства, покаже тільки, що він не додумався ще до краю.

Полторацький додумався. Переживши тяжкий процес перебудування світогляду, та ще в такому віці, коли перебудування особливо не легко дається людині, він твердо ступив на рідний ґрунт і на йому знайшов заловлення своєї негасимої жалоби до праці. В цьому вага його вчинку для нас і з-цього погляду Полторацький може бути типовою людиною в тому процесі повертання до батьківщини, як і зрачком для всієї зросійщеної інтелігенції на Україні, у якої національна свідомість ще дремає, ще докладає стимла, щоб прокинутись. Він був одним з перших, що прокладають дорогу, сподіваємось, густим лавом нових працівників, які мусять вернутись колісь до рідного народу.

Сергій Єфремов.

День жінок.

В неділю 23 лютого святкувався по вій Австро-Угорщині день жінок соціалістичко установлений для соціалістичого жіноцтва 4 роки тому на інтернаціональній конференції жінок в Копенгагені. В усіх округах Вілія і в усіх більших центрах Австро-Угорщини відбулися збори, на які зібралось десятки тисяч жінок. На віденських зборах, на яких промовляли між иншим Елленбогн, Зайд, Вісарський, відома провідирка жіночого соціалістичного руху Аделаїда Поппрі багато інших соціалдемократичних послів та представниць соціалістичного жіноцтва, було вивнесено однакові резолюції, остання фраза яких така: „Жінки й дівчата зібрані в четвертий інтернаціональній день жінок знов енергійно і рішучо домагаються від держави, краю та громади заведення загального активного і пасивного виборчого права для жінок“.

В цьому році виступили вперше і угорські жінки за виборче право для жінок в Будапешті і в інших містах провінції. Але тут ця боротьба носить трохи інший характер ніж в Австрії. Угорські жінки домагаються загального виборчого права для чоловіка, як попередньої необхідної умови заведення жіночого виборчого права. У відомім повстанню угорського пролетаріату 23 мая 1912 р. взяли участь також сотні робітниць, і в числі поранених та арештованих було чимало також і жінок.

Розвиток робочого жіночого руху в Австрії є природним наслідком зросту участі жіноцтва в факховій праці. Добра половина всього жіночого роду Австрії занята якоюсь спеціальною працею: як робітниця, учительки, урядниці і т. д. І ця праця для них не тимчасова. Ні в одному краю не працює так багато заміжніх жінок як в Австрії. Сорок два процента робітниць тут заміжні жінки.

До зросту соціалістичного жіночого руху в Австрії спричинились у значній мірі сумні обставини життя

останнього часу: неможлива дорожнеча засобів споживи та оселі, побільшена сучасним господарським кризисом, а до того ж охорона жіночої праці, опіка над немовлятами, дитячі лікарні і т. д. стоять в Австрії на початковій ступні розвитку.

Жінки Австрії виступили поруч з чоловіками в оборону свого існування; до соціалдемократичної партії Австрії належить тепер більше 24000 жінок, до пр фесійних спілок більше 50000 робітниць. Свідомі жінки Австрії хочуть мати не тільки обов'язки а й права. Вони хочуть мати спроможність з виборчими записками в руках впливати на політичні партії держави в бажаному для жіноцтва напрямі. Вони хочуть самостійно обороняти свої інтереси в парламенті, соймах і громадах.

Ці домагання жінок ні утопічні, а ні небезпечні для суспільного поступу. У всімнапяти державах мають вже жінки виборче право до парламенту, в тридцяти семи державах мають вони виборче право до громадських рад, і ніде жіноче виборче право не пересуно відносин партій в бік реакції: жінки поділялись між політичними партіями приблизно так само як і чоловіки. В парламенті Фінляндії напр. жінки з великим успіхом брали участь в обговоренню таких справ як: питанья виховання, державна охорона праці, полекшення кар в охорона закону, правні гарантії волі совісті, заведення цивільного шлюбу, охорона матерів і т. д. При цьому магістер філософії Б. П. Свен посвятив ще політична праця не мала ніякого лихого впливу на жіночий характер, або на виконання їх домових обов'язків.

Ще ліпше свідоцтво жінкам дав Хр. Г. Кнудсен—голова фракції соціалістичної робітничої партії Норвегії, в парламенті 19 січня 1913 року він зазначив: „Я переконаний, що жіноче виборче право в парламенті вже вплинуло благотворно на громадський і політичний розвиток нашого суспільного життя, і я твердо вірю, що воно спричиниться до шасливого розвитку соціальних і правних основ нашого життя“.

Дикі вчинки воєнничих суфражисток не можуть звичайно компромітувати всього політичного жіночого руху. Більше того, тільки здоровий розвиток політичного руху працюючого жіноцтва може усунути істеричні ексцеси жіночого руху. Про суфражисток пише між иншим М'рїон Філіпс, член громадської ради Кенгстона: „Войовничі методи боротьби суфражисток без сумніву пошкодили справі жіночого виборчого права в нижній палаті і змішали погляди середніх філістрів обох полів. Але вони а ні трохи не змогли сплячити постійний рух жіноцтва до політичної й господарської волі. Демократична партія бере все більше на себе провідирство в боротьбі буржуазного жіноцтва за виборче право“.

Четвертий день жінок дав безперечно посвідчення про значний поступ в розвитку жіночого політичного руху в Європі і Австро-Угорщині; але докладний шірахонок наслідків цього руху буде можливим на інтернаціональній жіночій конференції, яка незабаром відбудеться у Відні.

М. Данько.

3 газет та журналів.

Юзілей Шевченка „Голос Москви“ в ювілейному числі дав статтю П. Гіларовської „Півець народної скорби“ та начерк Гарриса—Шевченка вь русської літературі“.

Шевченко більше, як хто инший з малоруських письменників близький та дорогий російському громадянству. Автор статі погляди В. Белінського на Т. Шевченка вважає несправедливими. Далі оглядає перекази „Кобзаря“ на російськє мову і найбільше говорить про відомого переказчика творів Т. Шевченка І. Білоусова.

„Пріазовскій Край“ дав дуже багато ювілейного матеріалу, мабуть найбільше з усієї російської преси. В газеті багато малюнків і постанов.

Можна згадати постанову постійної пам'ятки на великій громадській площі, але замість такого моменту дивно вже збудовано в серіях людей іншої нерукотворної пам'ятки без мертвою Кобзареві України, і живе не мріаючи велика справа його життя в душах тих, хто намагаться в міру сили свої, виконувати святий його заповіт—боротися за волю воїм братолюбів—

пише редакция в передовій статті. Дій Деонгрин укажує, що єсть за що любити отчизну, коли родяться такі люде, як Шевченко, і разом з тим багато доводиться сорому зазнати за свою отчизну, коли в ній з такими людьми, як Шевченко, так поводиться.

Падко любивши отчизну, часто переживає великий сором за неї. Почуття нілююности й сорому. З двома почуттями живеш у душі своїй.

Кохання й сорому. С. Єфремов розповідає про епізод з творчости Т. Шевченка—„За тюремної рѣшеткой“, про твори писані в неволі, за гратами.

Десять крашчє років, коли людина дїшла повного розквіту своїх сил і таланту і могла даи шось колосальне—це десять років Шевченковї довелося прожити в пущині, в страшний останній доживочий нікому за-чалє, нестерпного вчу і заховавши в душі не слава і слази, невисловлені думи і ненароджені образи—в неспівнесих утворах свого геніального таланту.

Гратами обсагани душо Шевченка—ці твори лишилися там за гратами...

Д-ій Лещинський розповідає про останню поему Шевченка— про любов до Лікері.

В сумному романі Шевченка—хто не пізнає риси сумного кохання єдне до грубої паризької робітнички Матильди Мират, що по тім зробила його жінкою? Володе і його мулатка. Верес і Емілія Крашчє—Шевченко не сам один у своїй долі, співач кохання обманутого коханням.

О. Білоусенко в статті „Текст „Кобзаря“ доводять, що виганки ніби „Кобзаря“ вигадували, творили й писали інші особи, а не Шевченко, так і лишається вигадкою.

„Пам'ятник Т. Г. Шевченку“—стаття, в якій розповідають про долю пам'ятника, ідею, організацію комітету та перешкоди.

Ф. Матушевський питання про відношення Шевченка до західництва й словянофільства рїшає так:

Шевченко не був ні західником ні славян филом. Вироблюючи свій громадський політичний світогляд та і-д-ан, він уважно ставився до громадських настроїв, попереду критично їх аналізував, а вже перефразив засвоєнув те, що одшало його думкам і спантяти.

К. Широцький дав статтю—„Шевченко, как художник“.

Т. Шевченко на Україні.

І.

На Київщині, у зеленому закуткові Звенигородщини роскинулося геть оддала одне від другого села—Моринці й Кирилівка. Глузі ці села нічим по вигляду не відрізнялись од сусілих, але судилося їм бути батьківщиною великого кобзаря України, і тепер доки житиме українське слово, доки лунатиме українська пісня, доти Моринці і Кирилівка стоятимуть перед очима.

Народився Шевченко у Моринцях, а через два роки батьки його переїхали жити у Кирилівку, де й перебував Тарас перші 15 років свого віку. Як минали перші 6—7 років дитинного віку його—ніяких звісток про не немає. Але те, що його батьки були кріпачки, яким за тяжкою роботою ніколи було дивитись за малим Тарасом, говорить, що поет наш зростає без всякого догляду, иноді тільки дбала про його сестра Катерина—нянька незабутня терпелива і ніжна“.

Воля не спинена часом завьюко опікою мала добрий вплив на розвиток хисту хлопця. Ходячи по могилах, та по долинах, по ярам, та по гаях, сидячи біля ставка, або біля струмка в саду, він придивлявся до всього і міркував своїм дитячим розумом. Хлопчик, з природи цікавий і перенятливий, придивлявся до природи, прислухався до гомону її і переймався вражіннями її.

Школа, а потім мачуха одібрали волю у малого Шевченка і він тивав, то від одного, то від другого лиха часом до своєї тоді вже заміжньої сестри Катерини у с. Зеленої Діброви. А то щоб менше було клопоту мачусі з пасинком, батько його брав з собою, коли їхав куди під хуру. Згадуючи про одну таку поїздку (1824 р.) Тарас каже: „Віздили ми з Гуляй-Поля. Я сидів на возі і дивився не на Номіроград (на межі Київщини і Херсонщини), що лежить у долині над Тикачем (річка), а на степ, що лежить за Тикачем і думав... На другий день вони були вже в Ємсаветі.“

Життя Шевченка після смерті батька, ще погіршало: „Я,—як агадує

в автобіографії,—приютився в школі, у прихильного дяка, за школяра-попихача. Ці школярі у дна теж саме, що хлопчики, оддані батьками, чи кимсь другим, на вивчення до ремісників. Права на їх майстра не мають ніяких меж; вони—повні раби його... Увійти собі, що міг вимагати від мене дячок, зауважте, п'яниця гіркий—і що я повинен був виконувати а рабською покійністю, не маючи ні єдиної душі на світі, яка б піклувалась, як могла піклуватись, про мє становище... Цей (дячок) перший деспот, на якого я наткнувся в моїм житті, закоринив у мені на ший вік глибоку огидливість до всякого насильства чоловіка над чоловіком“.

Не втерпів Шевченко і втік од дяка спочатку у містечко Лиски, а потім у с. Тарсіюк, бажуючи у тамошніх маларів повчитись, бо з малку почував велике бажання до малювання. Але й ці вчителі не дуже були краші за того дяка, від якого втік Тарас. Три дні я терпеливо носив на гору відрами воду з річки Тикача і ростирив на залізному листі фарбу мідянку“. Про науку малювання, очевидячки, такі вчителі менше всього дбали.

Після того він був пастухом і служив у наймитях у кирилівського священника Г. Кошиці. З сивом Кошиці він їздив иноді в Богуславі, возив його туди в школу, також ще посилав його в Турти і в Шпошу продавати сливи, яблука і т. ин. Мабуть тодіж він побував і в Умані, яку з знавшим місцевости змалював у „Гайдамаках“ і агадує в оповіді „Княжна“. Жилося у Кошиців Тарасові не погано, але все ж він не міг помириться своїм становищем наймита і знову спробував таки вчитись малювати вже у хлинівського маляра, який справді побачив здібности у хлопця до малювання і охоче прийняв би у науку, коли б у Шевченка був дозвіл від його пана Енгельгарда. Але дозволу не дали Шевченко опинився спочатку на пекарні—помішником кухаря, у Вільшаній, а там незабаром повезли його до панського двору у Вільно, де він став у новий рід—покойового козачка.

По Росії.

До питання про поліпшення земських фінансів. Цими днями в московському губернському земському зібранні палкі розмови викликали питання про поліпшення земських фінансів. Гласні гостро критикували думський законопроект про поліпшення земських фінансів, який внесено вже в Д. Думу. Законопроект цей принесе з собою велику шкоду всьому земському господарству. Так, при переведенню його в життя, одно московське губернське земство матиме шкоди на 1,300,000 карбов. в рік, що зовсім зруйнує земське господарство і зведе на ніщо все пів віку праці земства. Під кінець зібрання визначило, що переведення законопроекта в життя шкодливо одіб'ється на всьому земському господарстві. Правильно вирішити це дуже важке питання про поліпшення фінансів можна тільки при докладному обміркуванні його на місцях, для чого зібрання вважає необхідним скликати загальний земський з'їзд. Губернське земське зібрання зусилло управити увійти в стосунки з усіма губернськими земствами для обміркування питання про скликання загального земського з'їзду. Крім цього, зібрання доручило управити скликати в Москві при ватну нараду представителів губернських земських управ для вироблення програми з'їзду. (Б. В.)

Духовні справи. Переказують, що синод після трагічної смерті єпископа Іоанікія білгородського, ухвалив поліпшити становище деяких «опалених» єпископів, число яких досягає тепер кількох десятків. Є чутки, що в першу чергу амністувать і дадуть кафедри настоятелям Спасо-Андронівського монастиря—єпископові Володимирі, настоятелю Симонова монастиря—єпископові Мисаїлу і єпископу Петрові (бувший Смоленський), що вже більше п'яти років перебуває в «опалі».

Через десять років. Цими днями надійшов в уфимський городську думу наказ сената у відповідь на скаргу думи на постанову уфимського губернського присутствія. Справа ця досить інтресна. 12 октябрю 1904 року городський голова послав бувшому тоді мієстру внутрішніх справ Святополк-Мирському телеграму з привітанням. Другого дня було одержано від мієстра телеграму з подякою за привітання і висловлені почуття.

Городський голова звернувся до редакції «Губернських Вѣдомостей» з проханням надрукувати обидві телеграми. Але «Губ. Вѣд.» телеграм не вмістили. Голова попросив пояснити, чому редакція не задовольнила його бажання, але відповіли на це не одержав. Тоді голова вдавля до губернатора і прохав подіяти на редакцію в бажанні його для його напрямку. Але й тут не пошастило. Офіційної відповіді не надійшло, натомість правитель канцелярії губернатора прислав городському голові число «Губ. Вѣд.» з пікресленою увагою, що з приводу не надрукування статей «редакція не вь кація объяснення не вьохоті». Тоді городська дума ухвалила клопотатись перед мієстром про забезпечення її на далі од такого зневажливого до неї відношення губернської адміністрації. Губернське присутствіє цю постанову думи прийняло. Після цього дума по-

скаржилась в сенат. І тільки тепер, через десять років, сенат ухвалив — «Постанову губернського присутствія скасувати».

Голод у Закавказ'ї. В Імператорське канцелярське т-во сільського господарства в Тифлісі надійшла заява представця кандизинських споживачів т-ва і ошадного позичкового т-ва про тяжке економічне становище селян гірської частини Ахалкалакського повіту. Третя частина населення зовсім не має борошна; в інших борошна вистарчить ще тільки на кілька днів. Голувати худобу нічим, через це половину її розпродано. Сіяти весною так само нічого. Крамарі за небували проценти роздають селянам посіване гірке борошно. Худоба з голоду гине. Селяне не знають як жити далі.

Про розшукування експедиції Седова. Як відомо, Рада міністрів доручила морському мінієстру організувати експедицію для розшукування кап. Седова і його товаришів. Морське мінієстерство розіслало в норвежські порти телеграми з запитанням, чи не можна де купити підходяще судно. У відповідь власники суднів запропонували морському відомству 14 суднів. З них найбільш придатною для експедиції визнали норвежську шхуну «Терта». За неї висловились і російський консул в Гамерфесті. Після цього морський мінієстр послав в Норвегію для купівлі шхуну п. Брейтфуса. Одночасно з цим морське відомство почало складати докладний план експедиції. Для цього було організовано особливу комісію, яка одногласно висловила за те, щоб розшукувати Седова було послано трое суднів на чолі з льодоколом «Брамаком». Проти посилки «Брамака» в Льодовитий океан висловився мінієстр торгів і промисловости. На його думку це судно необхідне для Балтійського моря. Остаточне питання буде вирішено в раді міністрів. (Б. В.)

Регистрація проституції. З приводу внесеного 44 членами Державної Думи законопроекта про скасування реєстрації проституції товариш мієстра внутрішніх справ давав в Раді міністрів свої пояснення. Не обороняючи реєстрацію з лікарсько-санітарного погляду, він все ж радив передати це питання на обміркування Височайше затверженої комісії по перегляду лікарсько-санітарного законодавства. Мієстр юстиції звернувся на те, що зміна статті 528 кари. ст., яку пропонує законопроект, залежить од вирішення загального питання про реєстрацію проституції. Що ж торкається кари за видкриття домів розпусти, то на це є 155 стат. статута про попередження і припинення злочинств. Мієстр вказує на те, що питання про скасування реєстрації проституції можна оговорити в 17 розділі «кари. стат.», який складає тепер мінієстерство. (Р. В.)

Є чутки, що двадцятого марта мієстр внутрішніх справ Маклаков подається в відставку. На його місце називають трьох кандидатів—Крижановського, Джункозького і товариша голови Держ. Думи кня. Волконського.

Літературне т-во в Петербурзі клопочеться про дозвіл скликати 12 октябрю загальноросійський з'їзд письменників імені Лермонтова в зв'язку з

столітнім ювілеєм з дня його народження. В мієпарламентській групі Мієлов прочитав доклад про командировку на поле воєнних подій, на випадок війни, представників мієпарламентського союзу миру, котрі повинні будуть стежити за тим, щоб воюючі держави додержували норм міжнародного права на війні.

Справа професора Боуен-де-Куртене.

В особливому присутстві петербургської судової палати 28 февраля розглядали справу професора Боуен-де-Куртене. Його обвинувачували по першому пункту 129 ст. і по 1034 ст. за злочинство, яке вгледіли в книжці професора «Национальная автономия» присвяченій розглядові національних і територіальних ознак автономії. В акті обвинувачення, що був прочитаний при одичинених дверях, вказується, що професор в початковій своїй книжці признається в одноступності у нього практичних міркувань, якими він зацікавився тільки в останній час, коли загальний рух охопив всіх своєю могутньою хвилею. Шляхом докладного розгляду націоналізма, професор приходить до висновку про необхідність розмежування Росії, бо центролізація доконче приведе її до парализації. Далі, пропонує план розмежування, професор, як заповняє прокуратура, передбачаючи, що йому скажуть про необхідність для Росії російської царської династії, заявляє, що історичні заслуги її не великі, бо вона не має за собою нічого крім збудування острогів не тільки для чужинців, та инородців але й для росіян. Крім того, по словам акту обвинувачення, професор в своїй книжці закликає, що уряд, бажачи знищити всяку самостійність, робить погроми. Товариш прокурора Мясніков вимагає для підсудного найвищої кари, бо хто,—питає він,—автор цієї злочинної книжки? Це варшавський дворянин Боуен-де-Куртене! Що йому збрала Росія, що він її так ганьбить. Нічого! Навпаки, він одержав дійсного статського совітника і багато закордонних командировок.

Після промови оборонця і останнього слова підсудного, палата по недодній нараді засудила Боуєна до кріпости на два роки. До внесення застави в 6,000 карб. Боуєна посадили в тюрму. Професорові вже—сімдесят років.

Державна Дума (Засідання 28 февраля). Реформа сената.

Обдувається далі постанове читання законопроекта про реформу сената. Найцікавіші суперечки повстають з приводу питання про право сената роз'ясняти суперечности й неповноту в законах. По згоді октябристів із опозицією приймають поправки, що позбавляють сенат права повновліти й роз'ясняти своїми поясненнями, роз'ясняти закони тоді, коли немає позачинців, а тільки по рапортам міністрів, що будуть зазначати на неясність закону. Мета поправок—зробити межі улавленій «роз'яснителній» діяльності сената, що своїми поясненнями перекурує закони.

Стаття 132 каже: «міністри і їх

товариші мають право при розгляді справ їх відомств подавати сенатові пояснення і брати участь у обміркуванні справ сенаторами, але після закінчення наради в'ходять із присутствія і в голосуванні участі не беруть».

Цю статтю приймають із поправкою бюджетної комісії і прогресивців про те, що мінієстр після пояснень не бере участі ні в нараді, ні у вирішенні справ сенаторами.

Прийнято нову статтю октябристів: сенат має право всеподляніше прохати призначення сенаторської ревізії в якій-небудь місцевості, або в якій галузі управління, коли сенат вбачатиме іє справи які-небудь безпорядки або алжовиння.

Стаття 200 визначає, що сенат обгрунтовує свої постанови по всіх справах на «точному» розумінні виданих законів. Коли вони будуть неясні, суперечливі, неповні—сенат вирішає справу по загальному розумінню законів. До статті подають п-правки земці-октябристи, які йдуть до того, щоб зберігти тільки право пояснення сенатом по загальному розумінню законів неясних місц, що з'являються при суперечках і по скаргах протилежних сторін. Маклаков приєднується до цієї поправки.

Статтю приймають із поправками земців-октябристів.

Державна Рада (Засідання 28 февраля).

Нарізки участія у голодному степу. Докладчик Стишинський. Цей законопроект має на меті визначити порядок користування земельних участків. Дума постановилась до проекта із спочуттям. Комісія Ради внесла поправку про дозвіл селитися в Туркестані виключно православним селянам і міщанам корінного російського походження, а також старовірам і сектантам.

Князь Оболенський повтає проти цієї поправки і радить одкинути місце в законі, що значає тільки особ російського походження. Поради Оболенського більшістю голосів приймають.

Приймають примітку Андрієвського: послідовникам тих вір, які не визнають воєнської повинности переселення на казенні участки в Голодному степу не дозволяється. Більшість статей приймають в редакції комісії. Зважаючи на незгоду із Думою, законопроект передають у согласительну комісію.

Шевченкові дні.

Лист трудовикам. 28 февраля послано лист чл. Д. Думи Дзюбинському від київських крамарів і робітників такого змісту: Цирю вітаємо ініціаторів запитання в обороні прилюдного святкування ювілею нашого Батька, поета страдника за нас, сиріх людей, і всіх хто підписав те запитання і обороняв з трибуни попану славу нашого Генія і апостола правди і згоди всіх людей, до якої б нації вони не належали. Честь і слава вам, справжнім представникам народу. Не угашайте духа живого в собі, а народ тільки духом живе. Київ. Дрібні крамарі і робітники. 70 підписів.

В Чернігові. Всі пропозиції шкіль-

ної комісії ухвалено гор. думою (більшістю всіх проти двох), в засіданні 26 лютого.

Панахида не було, бо духовенство зріклося правити панахиду в залі думи.

Не було панахиди і в укр. музею ім. Тарновського, яку постановили одпровити губ. земські збори, бо постановив зборів про вшанування пам'яті Т. Шевченка, частину якої складає і постановою про панахиду, цілком опростетована губернатором.

25 лютого в Горішній (повітове мієсто Чернігівщини), з ініціативи приватних осіб, було одправлено в Соборі панахиду по Шевченку.

Відома нашим читачам заява чернігівських громадських діячів про те, що вони через заборони зрікаються азовишнього святкування ювілею має 71 підпис.

Гор. Конопал (на Чернігівщині). До всеукраїнського свята, до великих роковин, народження співця України і страдника за долю її—Тараса Григоровича Шевченка, готується наше громадянство, увіковічити цей дорогий нашому серцю день, вічним спомином світлої пам'яті Батька Тараса. Минувлий день столітніх роковин у нас пройшов якось не помітно. На послане прохання, до п. губернатора, який відповів лосі нема. Ще тяжкіє за три до свята було послано те прохання, щоб в день роковин можна було б улаштувати вечір з концертним відділом, деклямацією і постановкою першої й другої дії Назара Стодоль, але час пройшов, а дозволу як не було, так і нема.

19 лютого у нашій міській думі, було засідання гласних, між иншим розбірали питання внесені громадянством на чолі з паном Р.—м. про збудування пам'ятника Тарасові Шевченкові у Конопоті в місцевому саду і це питання пройшло, як найкраще: без винятку усі, гласні згодились і рішили одноголасно прикрасити наше мієсто пам'ятником Тарасові Шевченкові, а разом і вулицю Жуковську, де за життя свого покійний поет, не раз був в родині Саєвських, назвати Шевченковою. З приводу збудування пам'ятника вибрана спеціальна комісія для підлітного обговорення цієї справи з кількох чоловік гласних, в котру попов і наш громадський діяч пан Рубис.

Петербург. Українська студентська іромада при Грінчому інституті вшануванню столітнього ювілею Славного Баяна України Т. Шевченка в нашому земляцтві були призначені загальні збори 23 февраля. З дозволу інспектора вхід на збори був вільний всім студентам Грінчого інституту, завдяки чому вся аудиторія призначена для зборів була повна. Посеред аудиторії був поставлений увічатний рушником портрет Т. Г. По в дніненні зборів, після промови голови, зазначеного значіння Т. Г., як великого співця волі України, були прочитані реферати: 1) Біографія Шевченка. 2) Мотиви творчости. 3) Шевченко і українське національне відродження. В останньому слові голова громади зазначив безмірну любов Безсмертного Кобзаря до Рідного Краю.

Нарешті була запропонована і ухвалена резолюція телеграми надісланой в «Раду».

По зачиненню зборів проспівали

Сталося це в 1829 р., коли Тарасові йшов шіснадцятий рік. Не багатощіснадцять літ! А скільки пережив, згорював той хлопець, скільки сходов, з'їздив, скільки знав усього, бачив... І не згасав Горя, а зростає, набрався сили серед того дня, збирав людські слюзи, переносив лихо—щоб сильніше, якравив потім—вилити все це у своїх безсмертних творах. Од старих людей, як от від свого діла, од кобзарів-лірників він чув перекази про давне, славне минуле і ці перекази оживляли, розкривали перед хлопчаєм цілі могили, що як ті вартові—геть скрізь стоять по степах. Од молоді він чув пісні повні смуги, туги за крашою долею. Історія околицьних сел: Лисянки, Вільшани, города Уманщин. говори про недавні події гайдамаччини...

З отаким скарбом запасом покинув Шевченко Україну і не бачив її на протязі мало не чотирнадцяти літ.

З Вільня переїхав Шевченко з своїм паном спочатку у Варшаву, а потім у Петербург (в 1832 р.), де згожуючись з настирливими проханнями Шевченка і бажаннями мати свого художника, пан законтракував його на чотирі роки до «разных живописных дѣл цеховому мастеру». Майстер цей був похожий цілком на попередніх вчителів Шевченка і доброї науки його нічого було сподіватись. І Шевченко надолужував сам, малюючи в місячні ночі у Літньому саду, де й зустрів його художник Сошенко. Щаслива, дорога то була зустріч: вона була першим щаблем у тій драбині, яку треба було пройти, щоб добути волю.

І таки пройшли... і заходами добрих людей злобудо було волю нашому генію.

Сталося це—це друге народження Т. Шевченка в 1838 р. 22 квітня. А за цим днем потекло життя по иншим дорогам—замість «цехового мастера» учителем і другом його став славний артист К. П. Брюлов, замість брудної хати, де реніше працював, тепер ходив до академії мистецтва!

Так, хоч і по тернистий, колючий дорозі, а все ж дійшов Шевченко до того, до чого його тягло змалку, чого шукав у Лисянці, Тарасівці і в Ширяєва у Петербурзі.

Але окрім потягу до малювання у Шевченка з'явилась нова непереможна сила, яка тягла геть од мольберта, сидувала кидати палітру і примушувала сидати до столу і брати перо в руки:

«Вь тѣни его (Брюлова) изыщно-роскошной мастерской, какъ въ знойной ликов стени наданѣвровской, передо мною мелкали мученическія гѣны нашихъ бѣдныхъ гетмановъ. Передо мной разстилалась степь, усѣянная курганами.

Передо мной красовалась моя бѣлая Украина, во всей непорочной меланхолической красотѣ своей. И я задумывался: я не могъ отѣсти своихъ духовныхъ очей отъ этой родной чарующей прелести. Приване—и ничего больше».

Так говорить у «Дневнику» Шевченко про оту боротьбу, яка завдя відбувалась у душі поета-художника.

В 1840 р. вийшли вперше українською мовою Шевченка невеличкою книжечкою з назвою «Кобзарь». До цього «Кобзаря» було уведено: Думи мої, «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «На що мені чорні брови», «Та Основаненка», «Іван Підкова» і «Тарасованенка». Як бачимо—невелика то книжечка була отой «Кобзарь» а стільки дива-чуда вона виробила. Геть широко по всій Україні розійшлась вона, несучи благу вість, що з'явилось сонце нашого письменства, заговорив поет-мужик своїм палким, ширим словом, якого до того ще не чули. Задавонив на віщих струнах Великий Кобзарь, співаючи сумну думу про долю свого народу.

Наскільки були поширені його твори, видно з того, що коли Шевченко 1843 р. завітав на Україну, то кожна освічена людина мала за велику честь з ним побачитись, привитати у своїй господі.

Бажання поїхати на Україну з'явилось у Шевченка після вилучення з кріпацтва, але праця в академії та я брав: коштів були тому на перешкоді. Так в листі його 1839 р. до свого брата Микити читаємо: «Потерчим іде трохи, а тмм, коли живи та здорові будемо, то може й побачимось... А в листі 1840 р. пише: «Може літом приду

побачимось, коли матиму час, та навряд, треба перш добре вивчитись малювати». Та коли виникла у Шевченка думка вилавити малюнки історичної і живої України, то бажання мусило здійснитись і в 1843 р. він вирушив на Україну. З якими думками, надіями іхав поет в рідну країну після довгої разлуки, про це він сам розповідає в оповіданні «Княжна». «В той час, як я вештаюсь по світах, геть від мого любого краю, я уявляв собі того такого, який бачив ще дитиною,—прекрасним і величавим; про звичай його мовчазних мешканців і виробів собі думку, приладжуючи їх до пейзажу; та мені в голову не вдало, щоб могло бути инакше, а виходить що инакше.

Зазнавши всього за двадцять літ досвід і трошки оперився і вже полетів просто до рідного кубла.

Незабаром поперед мене минули знайомі мені хатки біленькі: вони з темної зелені ніби усміхались до мене.

Ну, чи може-ж такі по отсихъ любихъ захисткахъ бути місце злинями? Ні! а то б людина не була б людинаю, животиною!». З отакими мріями іхав поет з півночі на Україну. Але сувородійсність розвіяла ці думи-мрії поета.

Коли саме вихав тоді він з Петербургу на Україну немає відомостей. З листа ж Шевченка до Гр. Тарновського видно, що він хотів приїхати після Великани до його у Качанівку (с. Черн. губ.), а потім уже далі іхати. З Качанівки мабути він поїхав до Гребінки (біля Пирятини) і з ним у Мотіюку на бал до пані Вільховської (23 червня того ж (1843 року), як про це подає Чужбинський.

Людей на цьому вечері було дуже багато і всі їх погляди були звернуті на Кобзаря. Кожний хотів сказати щось приємне поетові, декламували його вірші. На цьому ж вечері він познайомився з паном Пирятинським. пов. Виктором Заверсеньким. В Мотіюці перебував два дні. Потім приїздив у село Лемки, Лубенськ. повіту до Чужбинського і разом з ним їздив і до инших знайомих. З споминок Чужбинського видно, що пани радо вітали Шевченка і один поперед другого кликали його до себе. «В Лубнях один пан покликав нас,—розповідає Чужбинський,—

Кирилівської церкви, що 18 вересня у Тарасового брата Йосипа родився син Трохим і Тарас був його хрещеним батьком. Невесело дивились очі його на своїх братів і сестер кріпаків, тяжко було йому, а допомогти немає коштів... Саме тільки слова його допомагало зніщенью кріпацтва не тільки його рідні, а і всього народу.

Запевне не видаємо і того куди рушив Шевченко з Кирилівки і яким шляхом. Може бути, як гадає О. Кониський, що в Ле-іні (Луб. пов.) до Чужбинського, бо останній оповідає, що тієї осені він був у його і вони читали Мишкевичові «Dzady». Але коли б Шевченко поїхав з бат-ківщини просто до Чужбинського, то мого б бути якась розмова про враження, з якими вихав поет з Кирилівки,—а про це нічого немає у споминок Чужбинського. Певніше можна думати, що Шевченко з рідного кубла поспішав до Реніних у Яготин, де б міг шире поділитись враженнями з чудливою В. М. Репніною.

Мабути по дорозі з Кирилівки в Яготин, Шевченко був і в с. Березані, переїздив повіту, де 9-го октябля написана ним «Розрита могила». Цей сильний вірш це цікавий тим, що у йому вперше забреліли наші ноги, які були початком перелому в творчости поета—від романтизму до реалізму. Та й инакше і не могло бути. Шевченко за той час пробування на Україні побачив, що ті романтичні мрії, якими він жив у Петербурзі, згадуючи про рідний край, (що відбилось на його перших творах) і з якими він іхав на Україну, мають мало під собою певного ґрунту. Дійсність показала инаше:

Стени мої запропадні... Сини мої на чужині, На чужій робітні.

З Березані Шевченко був у Яготині, що бачимо з посвятки до поеми «Безталанний».

З Яготина Шевченко їздив у Пирятин, про що свідчить його лист, писаний 28 декабря В. І. Григоровичу: «Я щось не дуже ударю на Анадемію, а в чужоземщині хочеться бути. Я тепер заробляю гроші (аж дивно,

вічну пам'ять Великому Батькові України.

На зборах досить добре купували картки-портрети Шевченка і по оголошеному заклику зібрано на пам'ятник 11 карб. 90 коп.

— Варшава. Місцеве українське студентство послало у Львів таку телеграму: День великого свята України став для нас днем глибокого суму. Суму нашої душі не почують на нашій Україні, то хоч ви далекі брати почувіть нас і прилучіть наші почуття до свого вільного свята.

На 3 і 4 курсі медичного факультету Варшав. університету було вшановано пам'ять Шевченка встановив усіма студентами, не зважаючи на те, що українці не складають там переважної більшості, а 26 лютого одправлено бою заходами громади панахиду по Тарасові в помешканні т-ва Невеличка зала насили вмістила усіх.

Студентам політехнікам українцям директором заборонено яким-би то не було способом вшанувати ювілей. Директор заявив, що це він робить по наказу міністерства.

— В Гомелі. 25 февраля шанувалась пам'ять Т. Г. Шевченка місським музично-драматичним товариством. Вечері в цей день у клубі урочений був спектакль, на якому ставили «Назара Стодоло» та частину «Вечорниць». Участь в спектаклі брали члени музично-драматичного т-ва та артисти трупі Замовського. Публіки на спектаклі було дуже багато. Наприкінці хор проспівав «Заповіт», котрий публіка прослухала стоячи.

Прочитати реферат про життя та діяльність Т. Г. Шевченка адміністрація не дала дозволу.

— Рига. Рижське літературно-художнє т-во, по скінченні літературно-музичного вечера, присвяченого столітнім роковинам співака України, постановило привітати «Родину» з її великим народним святом. Правління.

— Юрьів (Дорпат). 27 февраля на приватних університетських курсах на всіх факультетах відбулись летючі сходки в справі заборони вшанування ювілею Шевченка. Внесено резолюції протеста проти національного пригнічення і штучної русифікації.

— Петербург. Гурток студентів петербурзьких агрономічних курсів приєднує протест проти заборони святкування Батька Тараса.

— Одбулось урочисте зібрання Української Студенської Громади. Крім українців явились великороси, грузини, євреї і поляки. Сказано скільки промов гарне вражіння зробила промова студента-поляка, який вітав українців з їх національним святом від імени радикальної польської молоді. Заклик до єднання молоді обох народів покрито рясними оплесками і оваціями.

— Владивосток. 25 февр. в Пушкінському театрі відбувся, надзвичайним успіхом концерт, присвячений ювілею Шевченка; ще має відбутись загальнодоступний концерт і панахида. Ткаличенко.

— Нижній-Новгород. Вітаємо вас і все українське громадянство з великим, але сумним національним святом. Вічна, невмируща пошана і пам'ять велетневі українського слова, борцеві за долю і щастя неньки-України, апостолу правди, братерства і любови на землі, батькові нашому Тарасу Шевченкові.

Сумуємо з вами, але віримо, що все

що вони йдуть у руки!), а зробивши, думаю «журнуть», як Аполон Міколайович (Штернберг). Думаю, що так дуче, а може й помилуєсь. Порайте, будьте ласкаві! Як раз на святвечір був я у Шаритній у старої матері вашої, батьку мій. Рада, дуже рада була старенька, спасибі їй.

Од сентября я не бачився з Григорієм Степановичем (Тарновським), а побачусь швидко. Я тоді провів у вас вида і як ви його прислали, то його ще не бачив. А тепер ось чого прошу. Коли побачите, що мені треба вернутись до Вас, то будьте ласкаві, пришліть ще на два місяці... Адреса — Яготин.

В цьому листі бачимо й заміри поета-художника похитати вчитись малюванню за кордон, але або Григорович не пораяв йому так робити, або просто коштів не було, щоб здійснити своє бажання. Хоч і заробив тоді як сам пише Шевченко добре—певно багато мав замовлень на малювання портретів. На жаль немає відомостей, котро тоді він малював і як. Відомо тільки, що в Яготині в тім році Шевченко намалював свій портрет і хату своїх батьків. Є певенні відомості, що тоді ж змальовано було і портрет Репніна.

Лист до Григоровича мабуть не був відомий О. Кониському і через те він каже, що: «З Яготина і з України вертає до столиці і під кінець року 1843». Справді ж так не могло бути, бо лист написано в кінці декабра і там же в проханні до Григоровича (він був секретарем академії) прислано ще на два місяці вид. В листі ж говориться, що Шевченко зібрався швидко побачитись з Тарновським.

От же можна думати, що з Яготина Шевченко поїхав у Качанівку, віділя вже і взагалі з України вийхав Шевченко у лютому 1844 р. Не трудно буде вгадати з якими думками він покинув рідний край, бо на початку того ж року поет написав «Сон» і «Чигирин»—останнє між иншим свідчить, що Шевченко мабуть був у 1843 р. і в Чигирині, але про це немає звісток.

минеться, одна правда останеться. Кобзарь живе і житиме в серцях свого народу. Неутрівський, Тутняцька, Степанов.

— Ромни. (на Полтавщині) З приводу ювілею, Великого Кобзаря України. По ініціативі Р.-Українського-драматичного гуртка, в гурті з городського думою, 25 февраля в Олександрівській церкві, була одправлена панахида. Але, звичайно, без утисків не обійшлось: 1) Звернулись до видавця місцевої хліборобської газети, вмістить на першій сторінці оповістку часу і дня панахиди, але друкувати газета без дозволу начальства не згодилась. 2-е) Місцеве духовенство відмовилось правити панахиду без дозволу вищого духовного начальства.

Як перший, так і другий, дозвіл, був одержаний і панахиди відправили майже при повній церкві людей; були приязні із сел, учні, робітники, урядовці, місцеве начальство, городський голова і багато инш.

Перед початком панахиди священик 3-ї кий скаяв тепле слово. Співав аматорський хор.

— В соті роковини геніяльного співака і пророка пригніченого Українського люду—Т. Г. Шевченка Х... і семінаристи побожно дослухаються до повних суму згуків кобзи, вічно живого великого українського кобзаря, приєднують і своє щире привітання до голосу синів України та дуже жалкують, що не можуть достойно вшанувати великого роковини батька Тараса, і бажують, щоб були возвеличені «малі, німі раби», бо на сторожі коло їх незабутній Кобзарь поставив велике слово. Х... і семінаристи.

По Україні.

У Києві.

— Похорон І. М. Полторацького. Ввчора на Байковому кладовищі поховали Ів. Миколаевича Полторацького.

Вранці до Георгіївської церкви, куди 28 февраля було перенесено тіло, зібрались родичі й друзі покійного. В церкві була одправлена заупокойна літургія, а потім була панахида. В 12 годнів площа перед церквою була заповнена людьми. Труна з тілом покійного стояла серед церкви уся в квітках і в вінках.

Крім попередніх вінків на труну покладано такі вінки: «Отъ матери и сестеръ», «Вірному оборонцеві рідного народу—своєму незабутньому членові—клубу «Родина», «Дорогому товаришеві—Українці», «Отъ друзей партии к.-д.—Стойкому политическому деятелю и дорожному товарищу И. Н. Полторацькому», «Отъ близких друзей», «Од учительск. персоналу киевского коммерційного институту І. Н. Полторацькому», «Отъ правления общества скорой помощи нуждающимся учащимся высшихъ учебныхъ заведений г. Киева», «Отъ киевского отдѣлення російскаго о-ва зашити женщин—члену ревизионной комиссии И. Н. Полторацькому», «Отъ сотрудниковъ «Киевской Мысли», «Отъ служащихъ 1-го взаимнаго о-ва страхованія жизни», «Отъ киевскаго коммерческаго общества взаимнаго кредита, і инш» Крім того було покладено скільки вінків з Петербургу, Москви і Одеси від одділів страхового т-ва. Багато вінків від приватних осіб.

Підчас панахиди у Георгіївській церкві співав хор слухачок вищихъ жіночих курсів і університету св. Володимира. Після панахиди труну з тілом І. М. Полторацького підняли на руках його друзі і вивесли з церкви.

Жалібний похід з Георгіївської церкви рушив по Володимирській вулиці. Труну весь час несли на руках друзі і знайоми за труною ішли родичі, представники усіхъ товариств, українські і російські письменники, професори, громадські діячі, представники місцевої інтелігенції, місцеві журналісти, члени правління і служачі 1-го т-ва взаємного страхування життя, члени комерційного т-ва взаємного кредиту, учні вищихъ шкіл і багато народу. Біля громадських зібрань на Володимирській вулиці жалібний похід став. Тут одправили літію. Другу літію правили біля університету. З Володимирської вул. похід пройшов на В.-Василівську. На Караваївській площі похід став біля місця, де має бути пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Потім була ще одна літія біля Троїцького Народного дому.

На кладовищу біля могили багато людей ждало жалібний похід. Могила І. М. Полторацького—праворуч від входу, ніжче могили М. В. Лисенка. На могили поставлено тимчасовий дубовий хрест і покладено вінки. Коло 4-х год. родичі і публіка вийшли з кладовища. Промов не було.

— Трус і арешт. Ввчора о 10 год. ранку поліція зробила трус у студентських кімнатах в Отелі «Пассажа» на Дмитровській вулиці в д. № 10. Арештували студента ком. институту Каминського та двоох його приятелів, що прийшли до нього у гості.

— З'являються «нші кооперації». Завтра в крубі «Родина» о 11 год. дня одбудеться загальні збори т-ва «Наша кооперація». Справи такі: затвердження обрахунку і біжучі справи.

— Земські вибори. В кийське губернське по земським і городським справам присутствіє надіслав списки земських виборців по Канівському, Радомисльському і Чигиринському повітам. Списки знаю до редакції «Кієвскихъ Губернскихъ Вѣдомостей».

Ввчора минув строк подачі заяв і скарг по спискам виборців по Кийському повіту. Повітова земська управа одержавши заяви повинна виправити списки. Коли-ж вона цього не зробить то на це можна скажитись п. кийському губернаторові.

— В університеті. Кийський університет, крім проф. Ліндемана командиром на майбутній у Петербург з'їзд по боротьбі з раковими слабуваннями проф. А. А. Мурашова і В. Н. Константиновича. З'їзд має бути з 31 марта по 3 апреля. Проф. А. А. Мурашов, В. Н. Константинович і В. Ю. Чаговець їдуть літом за кордон з науковою метою. Попечитель кийської шкільної округи одержав відомості, що головою весінньої державної комісії на історико-філологічному факультеті призначено проф. московського університету Грушко.

— Ленція. 9 марта в залі театра Дармарова одбудеться лекція директора Московського институту дитячої неврології і психології д-ра Россоліно на тему: «Умственные недостатки и ихъ опредѣленіе» Лекція одбудеться в супроводі картин і діаграм.

— Завірхот. Ввчора в управлінні південно західних залізних доріг одержано цілу низку телеграм з повідомленням про снігові замети.

— Ревізія. П. Кийський губернатор командировав старшого чиновника спеціальнихъ доручень В. Н. Чижма в кількохъ повітахъ Кийщини для розслідування діяльності поліцейськихъ інституцій. В. Н. Чижма вийхав в Чигирин, а звідтіль має поїхати у Звенигородку.

— Перевозка прочан. Міністерство доріг в цьому році одвело в вагонахъ 4-го класу південно-західнихъ і привіслянськихъ доріг 1000 безплатнихъ місць для перевезки прочан у кийську і почаївську лавру.

— Перевірка клубу. Ввчора кийська поліція перевірила «Клубъ русскихъ торговцевъ г. Києва» (Литеранська, 2). В клубі грали в «діабелку». Складело протокола.

— Зоологічний парк. Комітет зоологічного садка т-ва любителівъ природи вирішивъ урядити на Шулявці зоологічний парк, в якому можна булоб улаштувати гуляння, кінематографи і инше. Ввчора про це комітетъ порушивъ перед городомъ проханья.

ний д. Павликовський і пошепки скажаш своєму клієнтові, що треба заявити суду про те, що він прохає допустити до оборони свого повіреного. Тут п. Катрановський спитав повіреного, хто він, зробив йому увагу підвишенимъ голосом і попрохах його вийти з зали засіданья. Таке поведіння председателя суда з присяжнимъ повіренонимъ дуже схвилювало місцеву корпорацию присяжнихъ повіреннихъ і їхніхъ помішників, що висловили спочуття товаришові, якому не дали виконати свій професійний обовязок без всякого приводу з його боку Присяжний повірений Павликовський подав скаргу в одеську судову палату на незаконні вчинки председателя.

— Нова каса дрібного кредиту. При ольгопольському земстві одкривається каса дрібного кредиту.

— Назвз жандармері. З Новгород-Сіверського повіту, черн. губ., має повідомляють, що од жандармського ротмістра розслано наказ, в якому говориться, ніби «малороси» мають заснувати свою самостійну державу од Карпат до Волги й Кавказу і прилучити на федеративнихъ основахъ до Австрії. Жандармське начальство наказує провірити на місцях, чи не потверджується якими-небудь фактами ця чутка.

— Нове кредитове товариство. Дозволено одкрити кредитове товариство в с. Волені-Полі, на Волині.

— Субсидій зарпівському с.-г. т-ву. Одділ сільської економіки і сільсько-господарської статистики асигнував харківському с.-г. т-ву на видання в 1914 році «Сельсько-Хоз. Торгового Листка» 2,000 карб.

— Департамент хліборобства асигнував на одержання інструктора по садівництву в 1914 році 1,200 карб. Катеринославське губернське земство асигнувало т-ву 200 карб. на спробу дивити внутрішнього згорання.

— Залізні борошняні дім. В Харкові за останній час служачі південнихъ з. д. організували цілу низку громадськихъ інституцій: залізнодорожний банк, т-во допомоги дітям-школярам, т-во споконвачів-служачих, скілько ошаднихъ кас і залізнодорожний клуб. Всі ці інституції розкидані по різнихъ частинахъ города, що дуже не зручно. З огляду на це, зібрання служачихъ південнихъ з. д. думає звернутись до всіхъ цихъ інституцій з анкетною, чи не визнають вони бажанимъ збудувати загальний для всіхъ дім в Харкові і яке помешкання потрібне кожній з них.

— Видатки города. Житомирська городська дума в цьому році асигнувала на народну освіту загалом 461,764 карб., в цьому числі на одержання городськихъ шкіл—38,911 карб., на електричне освітлення—10,420 карб., на водопровідні справи—36,458 карб., виплату боргів—56,445 карб., на воїнську квартиру повинність—246,032 карб., на поліцію 64,979 карб., на одержання урядовихъ інституцій—13,619 карб. (Власн. кор.).

— До земського ювілею. Щоб одначити земський ювілей катеринославське земство має думку одкрити по селлахъ цілу низку народнихъ домів.

— Прогнання городської думи. Хорольська городська дума (Полтавщина) клопочеться про відкриття у Хоролі ремісничої школи з одділами: слюсарно-ковальським, столярно-тепларським, бондарським і колієним. Дума одуєє кає під школу 800 саж. землі.

— Асигнування. Міністерство народної освіти асигнувало житомирському повітовому земству такі суми: на одержання 58 народнихъ шкіл в новихъ шкільнихъ комплектахъ 24,860 карб., на одержання цихъ комплектів 11,600 карб., на одержання двохъ запаснихъ вчителів 720 карб. і 4,869 карб. позички. (Власн. кор.).

— Полтавська музична школа. Губернське земське зібрання асигнувало полтавській музичній школі 3,000 карб. на навчання в школі тридцяти учнів, що княчають початкові земські школи на Полтавщині.

З приводу цього музична школа звернула тепер до полтавської губ. земської управи з проханям оповістити про це школи полтав. губ. і батьків, що бажують віддати своїхъ дітей до музичної школи (Власн. кор.).

— Всякі звістия. Діля «союз русскъ народа». Председателя херсонського одділа «союза русскъ народа» і правління союзницького ошадно-позичкового товариства Івненса за рограту товариськихъ грошей—9,211 карб., судово палата засудила до позбавлення прав і до 8 роківъ арештанськихъ ротів.

— Хорвати. В олександрівському повіті, на Катеринославщині, з'явилось багачко хохрахів. Земство живає відповіднихъ заходів до боротьби з ними.

— Городський банк. Громадяне города Ровно клопоталися про одкриття в городі банка. Опе недавно губернатор іхъ повідомив, що дозаві на цей банк вони матимуть тоді, коли город буде мати в своєму розпорядженні 10,000 карб. для основного капіталу банка і коли городська дума складе докладну розкладку майбутніхъ прибутківъ банка. (Власн. кор.).

ское Общество" держало на своїхъ коштахъ московськихъ студентів у петербурзькому університеті і видавало ім по 50 карб. що місяця.

Що до матеріальнихъ справ своєї партії в Галичині, то з сльв Бендасюка виходить, що ніхто не вів касовихъ книг. Знайдена у нього записка про 5,000 карб. на дівочий пансіон у Петремишлі, має означати, що така грошева сума потрібна, а зовсім не те, що він одержував, або послав її. На думці було звернутись до «Нового Времени», — щоб одкрило зібрання жертв на це діло.

Той факт, що після кожної подорожі в Росію підсудний робив у банки вклади, пояснюється як і на допиті председателя—випадком.

Одна деталь вірніше підчас допиту. Коли підсудний їздив раз у Холм, то австрійські власти відібрали у нього паспорт на кораблі, бо він перевозив з собою під фальшивимъ паспортом дівчину.

Бендасюк заявляє тут, що дівчину віз із Галичини, щоб віддати її в православний пансіон у Холмі.

Далі одному з присяжнихъ засідателівъ приходить на думку поставити запитання про відомий конгрес нео-словянофілів у чеській Празі.

І Бендасюк з охотою розповідає про конгрес, про роль на ньому гр. Бобринського, про приязні відносини між російською та польською делегаціями (присяжний засідатель — поляк).

Бобринського поляки приймали у Львові з великою шанобою.

І на погляд підсудного нема нічого протизаконного в зносинах його партії з Бобринським.

Тут на допомогу приходять адвокат Бендасюков—поляк Солянський: — Як підсудний ставиться взагалі до поляків?

Але председатель знімає з черги це запитання. І Солянський переходить до иншого:

— В чому підсудний бачить цілість російського народу?

На це запитання Бендасюк відповідає цілою лекцією.

Коли Солянський зазначає, що в польській державі русини мали повну національну та релігійну волю, Бендасюк не суперечить, але й не спляняється більшъ детально на цьому пункті—і вертається до старої теми:

— Він їздив на Україну, довго студіював—і переконався, що русифікація малоросійської людности це—пріродна її еволюція.

Українці в Бразилії.

З життя бразилійських українців. В прудентопільській українській газеті «Праця» знаходимо чимраз більше вісток про розвиток парадного життя нашихъ братів в Парані. Повстають на еміграційнихъ оселяхъ рідні школи і товариства, здигаються нові церкви і взагалі організація серед бразилійськихъ українців зростає у всіхъ сферахъ життя. Між иншим читаємо в «Праці» з дня 10 янв. ц. р.

До найбільшихъ торжествъ, які коли наша колонія Ірасема обходила, можна прилучити свято закінчення року шкільного, котре відбулось 15 октября. Діти гарно убрані зібрались в церкві під проводом С. С. Службинь Пр. Д., де вислухавши Сл. Б. уладисав всі з родичами до будинку шкільного. Школа сама вказувала, що тепер незвичайний день. Пальмами, ріжними квітками прибрано; на столі відшита українські праця пілорічна дитвори. Засіли діти на свої місця. Прибули о. ігумен Кд Бжуховський, о. Я. Коциловський, о. И. Гарасимович і о. Е. Турковид: ролічі стояли, та сиділи по боках, а багато на дворі, бо будинок шкільний всіх не помістив. Почалися питання з науки релігії, читання писання і рахунків. Справили не одному слюза впади з радости, як шебетала дитвора. Маємо наду, що другий рік буде ще кращій. Той рік було тісно, бо мала школа, а на слідуючий буде наука відбуватися в новім, гарнім, просторім будинку, котрий вже княчається.

Майже по всіхъ українськихъ оселяхъ відбулись Костянтиніві обходи заходо ОО. Василіяна.

На оселі (колонії) «Нова Галиція» будеться нова церква.

На оселі «Маршеліна» відбулися дня 30 листопада загальні збори «Читальні в присутности о. Евст. Турковиди.

На оселі «Іпіранга» відновлено тов-о «Русько Бесіду». На заг. зборахъ промовляли о. ігумен Бжуховський про значіння товариства, а о. Е. Турковид про вагу рідної школи.

Кийське робітництво і ювілей Т. Гр. Шевченка.

Протестуючи проти урядовихъ заборон святкування ювілею Т. Шевченка, страйкували у Кийві в Шевченківські дні такі підприємства: 25 лютого:

- 1) Друкарня й політурня Кушнарьова—40 роб.
- 2) Друкарня Неймана—30 роб.
- 3) Друкарня Яковлева—200 роб.
- 4) Друкарня Слюсаревського—30 роб.
- 5) Друкарня 1-ої артлі—30 роб.
- 6) Друкарня Глоубермана—10 роб.
- 7) Друкарня Чоколова—150 роб.
- 8) Друкарня Прогрес—70 роб.
- 9) Слюс.-токаря. майстерня Шілера—20 роб.

Разом 560 роб. Треба зауважити, що друкарня Чо-

Галичина.

Справа Бендасюка. Після допиту Бендасюка председателемъ починається допит прокурора. Цей так само, як і председатель найбільше спляняється на питанняхъ про зносини з «Галичко Русскимъ Обществомъ» у Петербурзі і про матер'яльні субсидії з Росії.

Вияснюється, що це «Галичко-Рус-

Гр. Тисяченко.

колова має усіх робітників біля 200, а до страйку приєдналося тільки 150, котрі правда страйкували скільки годин.

В 1-й статті друкується часописи—„Рада“ й „Южная Копійка“. „Рада“ з приводу страйку зовсім не вийшла 26 лютого, „Южная Копійка“ хоч і вийшла та дякуючи праці „хлопців“.

26-го страйкував найбільший у Києві Південно-руський машинобудівельний завод—600 роб. Таким чином усіх страйкарів налічуємо 1,160 чол. в десяти підприємствах. Але цей список ще не повний і за кілька днів виявляться всі додаткові відомості.

Друкарні „Кіевской Мысли“ та „Dzennika Kij wskogo“ оберігають нарядами поліції.

Н. Літ.

Відгуки життя.

Сретик. Гали, годі! Чи нападеш ти, чи ні Людської крові? „Кобзарь“.

Українська книгарня. Зачинена на два дні ювілейних свят, вона сьогодні жваво торгує. Здебільшого попит на Шевченкові видання.

Вбігають заклопотані двоє студентів і гимназистів, в'юки метушливі.

— У вас єсть портрет зтого... какъ его... батьки Тараса? На обличчя прикащика лягає тінь Відчуває шось лже Але... обов'язок запобігливого комерсанта...

— С... Прошу,—вам якого? великого? маленького? — Давайте великого... найбільшого. Сколього?

— Карбованець. — Заворачивать не нужно... сойдеть.

Видимо, люде з достатком—платить, не ди иться.

Зникають, грюкнувши дверима, раді, веселі.

— Ура! Бей его! Так, так... Ха-ха-ха!..

— Що таке? Знов „орлята“... З магазинів вибігають злякано-заклякелі халязи, прикащики. Натовп на пішоходах припинає ходу, зупиняється.

— Ой... що вони там роблять, як би ви знали... — Хто?

— Худогани. Волочуть вулицею портрета й б'ють палицями.

— З якої реч? хто дозволив? За чим поліція дивиться?..

— Патріотична демонстрація. Зраа „Спаси Господи“ почнуть.

— От уже й справді спаси Господи... А юрба хлопчаків а „Двуглавімь Орломъ“ під пахвами, на чолі з кучкою студентів-патріотів, уже обаранена якогось візника Хтось а портретом втаскає під халабуду екіпажа й ішовхає „ванюку“ в спину, щоб віз на гору, до театру. Візник протестує, розмахує руками, і ні а місяця Студент вискакує на пішоход і з іншими бігцем простує вгору.

Треба поспішатись,—натовп, росчовпавши, в чім річ, починає обурюватись. Звертаються до гордоюка.

Чин розводять руками й знизує плечима.

— „Раніший би, мовляв, але... Не хай бавляться“.

Патріоти (іх штук 20 або 30) скупчилися тим часом перед миським театром.

Хтось із них підняв портрета за рижок у гору. Другий черкнув сірничка і запалив. Вітер розвіяв полум'я і в-мить портрета як не було. Ура!

Публіка, що аунилася усіоди по пішоходах, розспитуючи один в одного, в чім річ, починає ремствувати.

Паніе біжкою. Але палі хутко мов злодії, зникають угору по Володимирській вулиці й ро стають серед натовпу.

Так було спалено Його. Запалили... та Божого Слова не спалили“...

Другого дня з'явилася по газетах звістка про шю патріотичну демонстрацію під заголовком: „Худиганська вихватка двоглавоців“.

Але на душі тому, хто читав про тую вичисту демонстрацію „миліонів“, поганечний осадок.

— Чого ім? До чого воно йдеться! І брешуть у серці мотиви а „Сретика“:

... забувъ теплый попіл По полю розвіять. Лежить попіл на роспутті, А в попелі тліе Огню искра великого, Тліе, не вгасае... С. Ч.

В наших товариствах.

25-го февр. Полтавський Український клуб одержав подарунок від п. Я. Пергата, портрет Т. Г. Шевченка та рушник. Цей портрет та рушник власник беріг 50 років, і в день 100 років просить умістити свій дарунок в залі Українського клубу.

25-го лютого в помешканні Полтавського Українського клубу мали відбутися урочисти загальні збори з приводу столітнього ювілею, але перед днем поліціймейстер повідомив, що всі промови, що мають бути виголошені, треба подати на розгляд губернаторів. Не маючи змоги виконати цього наказу п. поліціймейстера, рада

старшин постановила загальні збори одмінити, а клуб замкнути на 2 дні: 25 і 26 лютого.

За кордоном.

Виступи суфражисток.

Відому суфражистку містрис Панкгерст арештовано саме тоді, коли вона казала на зібранні промову. Але зробити це було не легко. Коли полісмени втислися в залу, де було зібрання і метулися до платформи, з якої Панкгерст виголосувала промову, на них накинулися суфражистки. Колотили ципками, билися навкидка горцатами з під квіток. Було декілька вистрелів з револьверів. Але кінець кінцем поліції таки „пошастило“ схопити містрис Панкгерст і повезти її в екіпажі. Підчас біжки чимало народу було поранено як а боку суфражисток, так і з боку полісменів.

А в національній галереї суфражистка Ричардсон позичила коштовну картину Веласкеца „Венера“. Після свого арешту Ричардсон заявила, що зробила це за для протесту проти англійського уряду, який намагається звівечити найкращу по своєму характеру представницю сучасного жіноцтва—Сильвію Панкгерст.

Музей Імени Т. Шевченка.

Відома істина що загальне призначення і повага до своїх великих письменників у кожного народу наступає нешвидко, і через те, поправлі вважається показником розвитку того народу чи передових кругів його громадянства.

Дикуни, як і звірята, не знають їх своїх предків ні героїв, а малокультурні народи швидко їх забувають або й взагалі мало ними цікавляться. Що ж до нас українців, то от уже пройшло більше ніж пів віку після смерті великого поета нашого, а ми оше тільки тепер з величезним напруженням спромоглися таки якось на декількі копшти і можемо поставити йому пам'ятник.

Т. Г. Шевченко—як безмежно багато заховується у самому дорогому для кожного українця імени. Імениня те так тісно сполучене з іменем і самою долею України, що здається окремод одно од одного іх і роздвильтись неможна.

Його без краю глибока любов до своєї отчизни, якою жив поет і яка одна тільки й піддержувала його в тяжкому житті, на решті дійшла до апогею свого розвитку і свідомод підняла поета на нечуваній у нас величеський подвиг, на подвиг розбудження й відродження віками приспаного рідного народу; а народ у ті часи уже дійшов останніх меж занепаду і рабства.

Принятий подвиг подавав нашому поетові дивовижної сили з титанічним розмахом правдивого велетня генія, зраау обвив він свою улюблену Україну—всю з ніг до голови, найкращими, найзапашнішими, царівними квітками поезії—своїми натхненними, мелодійними піснями і такою показав її світу.

Далі—заглянув у саме серце народне і окропив її найщирішими і найгарячішими словами крайного і мученого серця, бо переживав він, разом з своїм народом, всі його боли, всі крики і всі його сподіванки.

Нарешті для свого великого подвигу, цілком занедбавши власне шастя, надів він на своє прекрасне чоло, справді вінок терновий і налів його власною волею, і так, скривавлений, все йшов до наміченої мети; і чим дужче кололи його ті страшні терни тим глибоше почував він і свою велику місію і свою майже цілковиту самотність.

І не пішла його тяжка кривава праця марно: бо вже й задалеко неволі, напів замордований, не раз чув він, що народжуються нові сили, нові люде, які вже не покинуть розпочатого ним діла.

Дивна, світла діяльність на користи рідного народу-раба, розуміється не могла подобатись лютиям кріпосникам і вським іншим темним силам, бо це була, сказати би, боротьба правди з кривдою, світу з темрявою, і от всі лихі темні сили і тоді—в ще лютіх і пацькі часи, і тепер—у ще лютіх і своєю реакцією часи, страшенно зневажують і тяжко ображають пам'яття найдорожчої для нас людини, воскресителя України.

Та нехай ганьблять його, нехай зневажують над всяку міру, бо та ганьба з їх темних аліх душ і їх лютих чорних уст—свідчить тільки про їхню некультурність, лиху волю, дикість... „Все йде все минає“, казав він колись—отже віримо, що нарешті ушухне такі бурхливе море сучасної реакції, настане колись спокій, зійде таки світова зірниця а там і дяне сонце і висунуть і випалить воно, гарячим промінням правди, тую чорну, габенбу течію, і піде вона як дим та попіл повітру! А слава поета засяє ще краше і ще світліше.

Розбуджена Україна уже давно величає його своїм найулюбленішим, найщирішим і найріднішим сином і широ бажає поставити йому, з гірко зароблених лепт народних, величкий пам'ятник. Отже в культурнім світі так ведеться, що поставити пам'ятник—це ще не в остання дія вшанування великого поета, навпаки,—вдячче громадянство й надалі повинно піклуватись і збирати все, що так або инакше, нагадує поета; адже кожен сподіє про його сучасників, кожна розвідка або критичний огляд його риж-

номанітних творів—це ж новий промін, у тремтінні якого заблищить і за себе оновлений образ пророка-гуманіста.

Кожен новознайдений його лист, кожен вірш, вислов чи дотеп—це ж частка його душі, його розуму.

Кожна картина, етюд, скульптура, офорт, малюнок, ілюстрація—це ж начева літопись, мистецький натяк ще не втілений у реальні форми не висловлених дум, гадок і образів.

Кожна дрібниця його домашнього побуту, побуту того часу—це, сказати би—необхідний фон картини в котрій повинен показатись будучим поколінням перший вибранець свого народу.

Все треба як найпильніше збирати і як найкраще переховувати на науку нам і пам'яті наступним поколінням, а вони, ті покоління, певно будуть і освіченіші і діяльніші і свідоміші як ми. З великою подякою згадають вони тих, хто завчасу попікався про пам'яті першого великого національного поета і тим самим полегчав важку, а може й цілком неможливу для них працю—розшукування рижноманітних цінних матеріялів, що стосуються нашого національного поета. У зв'язку з цим, на черзі стоїть неодмінна потреба заснування справжнього „Шевченківського музею“. У той музей повинно збиратись все, що має зв'язок з його іменням. Уже було скількі вистав творів Шевченкових (Петербург, Москва, Київ). Згадаймо наприклад московську Шевченківську виставку 1911 року, там була виставлена сила праць його і інших річей всього 671 № і все це належало кільком десяткам душ. Певно як би був заснований Шевченківський музей, то з третини тих праць було б подаровано йому, а розлавать те добро по вських музеях у так звані „Шевченківські колекції“ е мало охочих.

Розходячись частинами а Петербург, Київ, Чернівці, Львів, Катеринослав то всім губляться між масою иншого добра і не роблять ніякого суцільного вражіння, а таке вражіння у „Шевченківському музею“ було б велике і суцільне. Все там зібране й розумно розміщене, ясно говоритиме, що Шевченко був на прямому шляху і що той шлях веде у саме серце отчизни, що у своїй діяльності Шевченко не знав ніякого вагання, що він знав що робив і що треба робити для частя рідного краю. З того музею буде ясно видно, що значіння Шевченка згодом все зростатиме. Кожен, одивавши той музей, бачитиме непохитну енергію назвичайної людини, що перша високо підняла прапор українського національного відродження, без всяного вагання несеа його через всі тернові шляхи свого скорботного життя по самий день своєї смерті. Такі надвичайні письменники, такі велетні духа, такі кобарі народні безперечно заслуговують і величній пам'ятників і музеїв із дорогого імення.

Останні вісти.

(Телеграмми П. Т. А. ти власні).

Тираж виграшів 5 проц білетів 2 ой вигру-трійної з игришми позими 1866 року, зроблений 1-го марта 1914 року.

Table with 4 columns: №№ серій, №№ б.л., Сума виграш., and По 1,000 рубль.

Слава проф. Бодуена. ПЕТЕРБУРГ, 1. Газети „Речь“, „День“ і „Бирж. Вѣд.“ друкують сьогодні статті з приводу присуду судової палати, яким засуджено на 2 роки в кріпості старого професора Бодуена Куртене. Присуд цей газети вважають взагалі тяжким, а для старого 70-літнього хворого професора, надто тяжким. Заклад в 6000 карб. внесено ввораж і пр. Бодуена, поки що за-лишено на волі.

Призн чення. ВАРШАВА, 1. Сьогодні „Kur War.“

одержав з певних джерел звістку про те що варшавським ген.-губернатором буде призначено ген. Жидицького.

Знов зміни. ПЕТЕРБУРГ, 1. „Рус. Знамя“ категорично заявляє, що міністр Маклаков поляється в одставку. Він навіть повертає діла нечитані ним. Панує думка, що його замінить Кривошеїн, а на посаду останнього призначають бувшого киевського губернатора, гр. Ігнат'єва. По другій версії Горемікин хоча провеству на місце Маклакова ки. Волконського, бувшого товариша голлови Д. Думи. Призначення це має бути доказом широго бажання уряду піти шляхом зближення з думою.

Бурі. СЕВАСТОПОЛЬ, 1. На морі шторм. Парохли ходять не акуратно.

БАТУМ, 1. На морі великий шторм і туман.

БЕРДЯНСЬК, 1. Над містом про-несяла буря. Низькі частини міста затоплено.

Натастрофа. ВАРШАВА, 1. Закінчено роскопки дому, що завалився на Середній вулиці. Знайдено ще один труп. Всього 11 жертв, між ними 5 трупів.

Протест. БАКУ, 1. Натовп мусульманів-домо-власників, коло 3000 душ вломився в будинок городської думи, вимагаючи, щоб управа забрала назад свій наказ про виселення їх з захоплених участків городської землі. Поліція розігна-ла натовп.

Натастрофа на залізниці. КАТЕРИНОСЛАВ, 1. Біля Делев-ки південних залізних доріг, пасажири-ської паняхиди, багато людей збралось бути на паняхиді, але прийшло не більше 30 душ, бо хтось пустив по Таращі поголоску, що поліція буде переписувати всіх приутих. Сільва чоловік з тих, що „страха ради іудейської“ не прийшли на паняхиду, стояли на вулиці і здалека дивились на церкву, в якій правились паняхида, ждучи, що от-от з'являтья горо-довики або стражники і оточать церкву, але нічого такого не трапилось. Є чутка, що у Тетеві, тарашанського повіту, теж була така паняхида, і що там духовенство довго сперечалося, поки згодилось одслу-жить.

Про паняхиди справник одіслав звістку губернаторові.

С. АНДРІЯШІВНА, лохвицького повіту (на Полтавщині). Нрешті й до нас пере-хтала земська медично-гігієнічна передвиз-на виставка, яка до цього перебувала май-же по всіх волостях повіту, або певніше в кожному медично-л карському участкові. Про цю виставку селяне наші чули ще й раніш, а декількі навіть і бачили, бо перша спроба її була зроблена в сусідньому се-лі Луці в ноябрі місяці, як про це уже писалося на сторінках „Ради“ (число 265 м. р.).

Виставка була поміщена в будинку во-лостного правління, в одведених для неї 3-х кмнатах. На жаль, дуже тіснуватих, а тому, за браком місця, декількі експонат в зовсім не помістили, а також багато їх зіпсувалось при переїзді в дорозі.

В першій кімнаті м стівся анатоміч-ний оді; людсь-ий кі-тяк, один розбір-ний модель людського організму, таблиці нервової і кровеносної системи і т. инше.

В другій і третій—істислись бактери-ологічний і дідський відділи: тут були знімки і таблиці вських зарзних хвороб; про пранці, шаркарягину, дітерик і про пияцтво.

Тут висіли таблиці з наставленням як слідє годувати немовляток додержуючись гігієнічного способу; в корзині лежало дві ляльки, як показчик того, як треба с-овити немовлятка.

На столі в шклянних трубочках було виставлено бактерії хаточки, а в шклян-них баночках—зародки людини до того часу, поки не рідиться ще на світ Бо-жин. І взагалі сила усюкого цікавого на-вчаючого матеріялу, все це цікаво і при-вблявало так звани, досвідчених гля-дців.

Всі експонати пояснювались глядачам завдуцим при виставі ф-ром І. А. П-ко і особами місцевого медичного пер-соналу, а також лікарем сусіднього села п-ю Д-ою.

Виставка була всього 2 дні—22 і 23 фе-вряля, окривався з 10 до 4 год. дня, не зважаючи на досить кепське стано-вище дорозі її одіавало більше 1,800 душ за т-кий короткий час. Були й такі, що одіавали що-дня, а були й такі, що іронічно висловлювались з приводу в-явки.

Ввчорани в будинку земської школи читались лекції. Першого дня ф-ром П-ко про пранці і пияцтво, яка дуже влодоба-лись слухачам, на другий день ветеринар-ним лж-рем про зарзні твороби на худо-бі; сібрку, яшу, скаженину і ин, лекції ці були для слухачів теж цікаві, але мало задовольнили їх, тим що лектор читав їх якось коротенько і швидко.

З гадьне ж'вражіння від виставки і вислуханих лекцій ду-е гарне, все це під-няло буденний настрій села, і зворушило їх сонну думку.

ЕЛИЗАВЕТ, (на Херсонщині). Давно уже почувалась велика потреба серед міс-цевих українців в я-їсь культурній орга-нізації І-нституції, яка б могла з'єднати і збрати до купи всі тутешні українські елементи на ґрунті культурної праці і дружнього єднання.

О земльки елизаветські і задумали організувати тут „Українське Літературно-Музично-Драматичне Товариство імени М. Л. Кропивницького“, користуючись тим, що славетні й батько українського театру був наш земляк і вшанування його пам'яті було нашим обов'язком; товариство це бу-

з участю О. К. Саксаганського, д. Світло-ва, д-ки Колич-Уманської і инших. Завтра з участю д. Саксаганського Ідеком „Кру-ти та не перекручуй“.

Театр Троїцького Ниродного Дому. Сьогодні вранці йде по зменшеним цінам др. „Трильби“, вве ері драм, казка „По-тонувай колочоло“.

Завтра загальнодоступна вистава „Безъ вини виноватые“ п. Островського.

Т-во „Малоросія“ під орудою А. Миколенка грає в Кімянці-Под льською.

У-ратисяя трупа Степ. Глазуенка, закнчила вистави в г. Симферополі, де мала матеріяльний і художній успх. З по-чатку й до кінця сезону загальний прибу-ток (валовий) йшов по 300 карб. на круг.

В цьому 1914 році Ст. Глазуенко має святкувати свій 25 річн. ювілей ар-тистичної діяльності.

Д. Сінціни одержав з цензури до-зволени до вистави п'єсу на 4 д. „Ми-ліони Гетьмана Полуботка“.

Трупа Д. Зімовського грає в Гомелі на чернігівщині.

Дописи.

(Од власної кореспонденції).

ТАРАЦА, киевськ. губ. 26 лютого 1914 р. З приводу Шевченківських свят, гурток місцевої інтелігенції збирався ви-ставити 25 лютого „Назара Столоду“. Тимчасом цей замр не здійснився за бра-ком помешкання й лаштунків. Сьогодні ж у Софійській церкві одслужено по Ше-вченкові паняхиду. Багато людей збралось бути на паняхиді, але прийшло не більше 30 душ, бо хтось пустив по Таращі по-голоску, що поліція буде переписувати всіх приутих. Сільва чоловік з тих, що „страха ради іудейської“ не прийшли на паняхиду, стояли на вулиці і здалека дивились на церкву, в якій правились паняхида, ждучи, що от-от з'являтья горо-довики або стражники і оточать церкву, але нічого такого не трапилось. Є чутка, що у Тетеві, тарашанського повіту, теж була така паняхида, і що там духовенство довго сперечалося, поки згодилось одслу-жить.

Про паняхиди справник одіслав звістку губернаторові.

С. АНДРІЯШІВНА, лохвицького повіту (на Полтавщині). Нрешті й до нас пере-хтала земська медично-гігієнічна передвиз-на виставка, яка до цього перебувала май-же по всіх волостях повіту, або певніше в кожному медично-л карському участкові. Про цю виставку селяне наші чули ще й раніш, а декількі навіть і бачили, бо перша спроба її була зроблена в сусідньому се-лі Луці в ноябрі місяці, як про це уже писалося на сторінках „Ради“ (число 265 м. р.).

Виставка була поміщена в будинку во-лостного правління, в одведених для неї 3-х кмнатах. На жаль, дуже тіснуватих, а тому, за браком місця, декількі експонат в зовсім не помістили, а також багато їх зіпсувалось при переїзді в дорозі.

В першій кімнаті м стівся анатоміч-ний оді; людсь-ий кі-тяк, один розбір-ний модель людського організму, таблиці нервової і кровеносної системи і т. инше.

В другій і третій—істислись бактери-ологічний і дідський відділи: тут були знімки і таблиці вських зарзних хвороб; про пранці, шаркарягину, дітерик і про пияцтво.

Тут висіли таблиці з наставленням як слідє годувати немовляток додержуючись гігієнічного способу; в корзині лежало дві ляльки, як показчик того, як треба с-овити немовлятка.

На столі в шклянних трубочках було виставлено бактерії хаточки, а в шклян-них баночках—зародки людини до того часу, поки не рідиться ще на світ Бо-жин. І взагалі сила усюкого цікавого на-вчаючого матеріялу, все це цікаво і при-вблявало так звани, досвідчених гля-дців.

Всі експонати пояснювались глядачам завдуцим при виставі ф-ром І. А. П-ко і особами місцевого медичного пер-соналу, а також лікарем сусіднього села п-ю Д-ою.

Виставка була всього 2 дні—22 і 23 фе-вряля, окривався з 10 до 4 год. дня, не зважаючи на досить кепське стано-вище дорозі її одіавало більше 1,800 душ за т-кий короткий час. Були й такі, що одіавали що-дня, а були й такі, що іронічно висловлювались з приводу в-явки.

Ввчорани в будинку земської школи читались лекції. Першого дня ф-ром П-ко про пранці і пияцтво, яка дуже влодоба-лись слухачам, на другий день ветеринар-ним лж-рем про зарзні твороби на худо-бі; сібрку, яшу, скаженину і ин, лекції ці були для слухачів теж цікаві, але мало задовольнили їх, тим що лектор читав їх якось коротенько і швидко.

З гадьне ж'вражіння від виставки і вислуханих лекцій ду-е гарне, все це під-няло буденний настрій села, і зворушило їх сонну думку.

ЕЛИЗАВЕТ, (на Херсонщині). Давно уже почувалась велика потреба серед міс-цевих українців в я-їсь культурній орга-нізації І-нституції, яка б могла з'єднати і збрати до купи всі тутешні українські елементи на ґрунті культурної праці і дружнього єднання.

О земльки елизаветські і задумали організувати тут „Українське Літературно-Музично-Драматичне Товариство імени М. Л. Кропивницького“, користуючись тим, що славетні й батько українського театру був наш земляк і вшанування його пам'яті було нашим обов'язком; товариство це бу-

Література, наука, умілість і техніка.

Товариство ім. Т. Г. Шевченка у Петербурзі повідомляє, що альбом з малюнками Шевченка уже видру-овано і з 15 марта цього року в н вийде на про-даж.

Нові книжки: В. Яворський. Про земство; Коли і як його заведемо, як уторжд-овано і яка зміна од його. Видавництво „Знання“, у Києві 1914. Стр. 31 ціна 7 к.

Ким Поліщук. Далекі зорі. Нариси й оповідання. Книжка перша. Житомір. В-во „Стерні“, ч. 1.

Вийшло число 1 „Молодой Укра-їни“.

Вийшло 9 ч. кооператив. журналу „Комашня“.

Театр і музика.

Театр „Соловцов“. Сьогодні в театрі „Соловцов“ йде ком. „За двома зайцями“

Гуртові ціни всім!!!

Наючи на меті ознайомити публіку і збільшити збуток ми рішили знову значно знизити ціни на грамофони і патефони і тепер наші ціни безумовно дешевші ніж в інших місцях.

Торговий дім ПОЛЯКИНЪ С-ва

КИЇВ, 52 ХРЕЩАТИК 52 (червоні вивіски).
Одділи: в ОДЕСІ, ХАРЬКОВІ й ХЕРСОНІ

до вирішено заснувати під назвою "Рідна Хата". З дозволу місцевої адміністрації було скликано два рази збори фундаторів, на яких розглядали пропозиції статут товариства.

По статуту товариство має на меті: а) ознайомлювання з українською літературою, музикою, драмою і українською sztukou взагалі, б) дати змогу членам своїм і їх родинам розумно і приємно проводити час.

Для досягнення цієї мети товариство, на підставі існуючих законів, може уряджувати лекції, реферти, розмови, екскурсії, гулянки, драматичні вистави, має бібліотеку, читальню, набуває книжки і періодичні видання, уряджує продаж їх, музеї, художні, кустарні виставки, вечери, концерти, забавки і інші розваги, має власне помешкання і буфет.

Зібрання фундаторів вибрало окрему комісію, котра повинна була зредувати статут по вказівкам зібрання і послати статут на затвердження до губерньського про товариства і союзи присутствія.

Прохання з статутом послано ще в початку октябрі і от уже більше трьох місяців з того часу і нема ніякого офіційного повідомлення про нашу "Рідну Хату". Але маємо приватні звістки, що статут "Рідної Хати" не буде затвержений.

Листування редакції.

П. Р.—ко. За всі роки нема "Києв Стар". Купити можна в "Українській Книгарні", Київ, Безаківська, 8.
Лагановському. Львів, Ринок, ч. 10. Ред. "Діло".

Справочний одділ.

Календарні відомості. Неділя 2-го марта.
Великий піст.
Свчч. Федота, сп. кирил., п. Агафона, Арсенія, св. тверськ.
Катол. Свєни царци.
Схід сонця в 6 год. 16 хв.; захід сонця в 6 год. 3 хв.

Понеділок 3 марта.
Великий піст.
Свчч. Євтропія, Клеоника, Василика, Микита, Феодосій.
Катол. Кунегунді царци.
Схід сонця в 6 год. 13 хв.; захід сонця в 6 год. 5 хв.

Редактор В. Яновський.

Видавець С. Чикаленко.

Оповідки.

Спеціальна лічєвниця Д-РА ГОЛЬДБЕРГА

Пранні (сіф.), венерич., кожні, хвороби і нервополови розстройства. Порада 50 коп. Михайлівська вул. 16. Од 9-2 дня, в 5-9 веч.

Д-р Черняк В. Житомир, 61
Приєм. 9—12 г.
6—9, жіночі 1—2. Пранні (сіф.) вен., мочевоп. полост. Водолічєвниця, Тел. 40-01.

Зубний лікар Д. Д. Цигура

приймає від 9 г. р. до 2 і від 3 г. до 6. Несє терівська, 36.

ПІАНО коц. кращ. придвори закордон. фабр. од 275 руб. 1 дорожче. Допускається розстрочка плати

Полякин і С-ва,
ХРЕЩАТИК 52.

Швейні машини нових св. стем руч. од 19 руб., нові од 40 руб., продаються і складі грамофон. ПОЛЯКИН І С-ВА. Київ. ХРЕЩАТИК, 52.
Попускається широка розстрочка плат

**Питаніє для
Діабетиківъ**

(страдаючихъ Сахарной Болѣзнью) хлѣбъ, мѣло, печеніє, шоколадъ какао, фрукт. фабр. Brusson тепле. Ісклуч. продажє в аптекарському магаз. И. Гофштейна, Хрещатикъ № 44 (уг. Фундук. ул.) тел. 2367. 64

Драматичні писання Бориса Грінченка
Драми й комедії: **Том. I: Ясні зорі!** Др. на 5 дій. **Нахмарило** Комед. на 3 д. **Стеловий гість.** Др. на 5 д. **Том II: Серед бурі.** Др. на 5 д. **На громадській роботі.** Др. на 5 д., **На новий шлях.** Др. на 5 д. Всі п'єси в обох томах дозволено виставляти на сцені. Кожен том коштує 85 коп. Кожна п'єса окремо по 30 к. **Миротворці** Жарт на 1 д. Дозв. виставляти на сцені. Коштує 10 к. Продаються по всіх українських книгарнях. 70

3,000 ГРАМОФОНІВ ТА ПАТЕФОНІВ

кращих закордонних фабрик.
Продаються по таким дешевим цінам:

Вісімнадцять рубльові	10 р. 75 коп.	Шістдесяті руб.	33 р. —
Двадцять п'ять	15 р. 50 коп.	Сімдесяті	48 р. —
Тридцять	18 р. —	Вісімдесяті	37 р. —
Сорока	23 р. —	Сторубльові	58 р. —
П'ятдесяті	28 р. —	Стоп'ятдесяті	90 р. —

Ціни по-за конкуренцією. Допускається велика розстрочка платіж. Величезний та найрізноманітніший вибір пластинок від 60 коп. Продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мандоліни, балайки, гармоні, скрипки і ин. муз. стр.

Готель „Україна“ в найліпшій будівлі КИМ-НАТИ по міс. по добу недорого. Бульв.-Кудр. 34.

РЯТУЙТЕ БО ЗАГИНУ!
Молод. паруб. скінчив. Учнт. школу має звання пер. параб. вчителє шукає посади швейц. авори. або якої небудь праці. Трехсвятит. 18 кв. 10 для П. Д.

Кому потрібно поладити швейну або пишущу машини-приладу, полагожу Мех. Корнієнко Київський пр 7 кв. 7. Телеф. 43-45 Далечні байдуже.

Артистка Л. Л. Зінченко-Тимошенко шукає праці Амплуа—героїні, драмат. і комичних бабусь. Адреса г. Мозирь, Минск. туб. гостини. Мозирь № 7.

УКРАЇНЬСЬКА ЦИРУЛЬНЯ.
В. Володимирська № 48 (проти город. теат.) З пошаною Ю. ШЕРЕМЕТА. 56

КОРСЕТНА МАЙСТЕРНЯ „ГІГІЕНА“
Г. Д. БОСКИСЬ
Київ, В. Васильківська, 29.
Прійм. замовл: на нерети-спинодеж. „Portes-Bustes“ і инш. Замовлення викон. гарно, дешево і швидко.

Тільки що одержано моделі з Парижу дитячих і инших корсетів.

ПОПРОБУЙТЕ ТАБАК Бр. КАЛЬФА
Я переконаєтесь, що діючого кращого по якості у Києві не було.
Фабричний магазин Фундуклеївська № 20.

ОПТИЧНИЙ МАГАЗИН І МАЙСТЕРНЯ Т. П. ШЕРЕМЕТЬЄВОЇ
26 фундуклеївська, 26.
Великий вибір:
Окуляри, пенсне, лорнети, биноклі, барометри, термометри, мікроскопи, зрительні труби, апарати для випалювання на дереві й инш. крам кращ. франц. німецьк. та англійських фабрик. 2-363-2

Мужський кравець ІВ. ЛУЧКО.
Майстерня цивільного і форменого зодягу.
Замовлення з шого і д. заказчиків матеріалу. Приймаю замовлення НА СТИЛЬНЕ УКРАЇНЬСЬКЕ ВБРАННЯ.
Стодипинська вул., № 70, пом. 18.

Олійні фарби найвищого сорту без найменшої підміси сурогату
— М. Л. — ПАСЛАВСЬКОГО
В. Васильківська вул. № 51 (поруч з Троїцькою церквою).
На складі одержано в ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ шпалери найновіших стильних рисунків. Єдиний продаж в Києві вареного масла рижської маслобійні Т-ва К. Х. Шмідта, по якості рижного якому ниде нема в Росії 77

10 лютого о 2 год. поці Ів. Семенович, прокинувшись, почув, що в сусідній кімнаті хтось тихенько бігав. „Злодії!“ мов пожеж рівнула думка Ів. Сем. Він хутко сплигнув до долу, зняв з стіни рушницю й пішов в другу кімнату. Але не зустрів уже нікого. Недало розкидана лежала оджа долі та сумно світла міська у рачинне віно Ів. Семеновича закурився що його робити? Грошей нема, а 20 далєно. В спільному ходити хом і модно та янєсь... не те. Застрепачити лишається. Ів. Семенов, уже панів рушницю, але раптом згадав, що в Києві є магазин „СЛАВА“, Хрещат. 58, де прол. одже дешево. Ех як підхопитися ж він та до жіночки. Жінко, чуєш, вставай та кодім у магазин „СЛАВУ“. Хе-хе-хе. Добре що згадав.
Розстрочка платєжа тільки в маг. „СЛАВА“ Хрещ. 58 чолов. жіноч. й дитяч. білизна. При куп. 1/2 або половина, а остачі від 4 карбован. в місяць.

Новини сезону 1914 року
ОДЕРЖАНІ в спеціальному магазині найкращого сукна й трико для костюмів і пальто
„СУКОННИЙ ДОМЪ“
34 Хрещатик, Пасаж, 34.
Поставщик О-ва Потребит. служ. на Ю. З. ж. д. 111

Українці! свій до свого!
Спеціальна майстерня воєного і цивільного зодягу
В.-ВОЛОДИМИРСЬКА № 51, у дворі (проти городського театру)
М. СВІНЦИЦЬКОГО.
Пріймаю замовлення з шого і д. заказчиків матеріалу. Замовлення виконуються гарно, дешево і швидко. 22

Нове бюро похоронних процесі Миколи ЯКУБОВСЬКОГО
в г. Києві, на В. Васильківській вул. в б. № 15 (пг. Рогнедниської). Телеф. 39-50
Виставка вінів закордонних і російських фабрик з продажу їх по фабричних цінах. Першавла, претез, атлатопл. атлас, муар, стюжін, хрести і инш. що стосуються до похорон. Нове бюро приймає на себе перевозку покійників в інші города й закордон. й всі турботи по упорядженню похорон на провінції. Доглядає практична завдуваючого і дешевої ціни. Адреса для телеграм: Київ, Похоронне Бюро Якубовського. 306

Товариство імени Т. Г. Шевченка
В Петербурзі подає до відомости шановних передплатників на малюнки Т. Г. Шевченка т. II, що альбом вже закінчено друком у Празі, і з 15-го Марта ц. р. почнеться розсилка малюнків 159

НОВА КНИЖКА Шевченків Б. Грінченко „КОБЗАРЬ“ на селі.
Ц. 6 коп. 49

УКРАЇНЬСЬКА КРАМНИЦЯ Білизни і Галстуків Золотаренко та Авраменко
Київ, Прорізна вул. № 26
Полотна, Мадеполани, батісти, ковдри, мереживо панчохи, шкарпетки і т. і.
ЦІНИ БЕЗ ТОРГУ.

Видавниче Товариство „КРИНИЦЯ“ (Київ, Паньківська вул. № 8) видрукувало:
Т. Шевченко. Кобзарь.
Текст в редакції В. Доманицького та з його ж передмовою й примітками. В „Кобзарі“ уміщено портрета на окремому листкові, автопортрета та малюнки хати, могили й ухваленний об'єднаним комітетом для збудування у Києві проект пам'ятника Т. Шевченкові.
На звичайному пап. . . ц.—р. 35 к.
„гарному“ . . . ц 1 р.—к.
Окремо видані:
12. Т. Шевченко Катерина. Як би ви знали паничі 13 Наймиц. 14 Тоцола. Утоплена 15. Відьма 17. Марига. Петрусь 18. Невольник 19. Сова. Варнак. 20. „Єрстик“ або Іванн Гус. Коштує кожна книжечка по 20 коп.

Т. Шевченко КОБЗАРЬ
Ц. 35 к.

Хто замовляє творів Т. Шевченка безпосередньо од Т-ва не менш як на три (3) рублі 50 коп — тому пересилка даром.
Видання Т-ва „Криниця“ продаються по всіх українських книгарнях. Книгарням звичайна знижка.

Товариство „Естєственникъ“
Київ, В.-Володимирська, 46, Телеф. 20—24.

ПРОПОНУЄ:
ВЕЛИКИЙ ВИБІР біологічних і систематичних колекцій шкідників—поля, саду, вгороду, лісу. (Каталог ор. Е).
ВСІ ПРИБОРИ для складання природничо-історичних колекцій і для екскурсій.
ВСЯКІ ДОПОМОГИ для влаштування: музеїв, кабинетов, лабораторій і ентомологіч. станцій.
КАТАЛОГИ СВРІЙ А, В, С, D, E, G, H, K. висилаються БЕЗПЛАТНО.
Прибори та допомоги для влаштування кабинетів земських інструкторів всіх спеціальностей.
Всі допомоги для влашт. пом. участкового агронома.

Чеська Майстерня мужського зодягу I. I. Vaiskerdera-Vasberga
Київ, Фундуклеївська № 53, кв. 13.
Прійм. замовлень ФОРМЕННОГО й ЦИВІЛЬНОГО ЗОДЯГУ. Замовлення виконуютьсЯ ДОБРОСОВІСТНО й в СТРОК.
ЦІНИ ДЕШЕВІ.

БІЛИЗНА Мужська, дамська й дитяча ФАРБОВІ
Закордонні матеріали для прийому замовлень. Столова й постільна білизна. Дорожні речі. Петербургська фабрика білизни й краваток.

Р. М. ГЕРШМАН
Прорізна 2 телеф. 282. Прийм. замовлень, переробка й мітки білизни. Ціни строго правильні. Без торгу. 160

Мужський кравець ІВ. ЗАГЛАДА
Спеціальна майстерня цивільного і воєного зодягу з матеріалів власних і д. д. заказчиків. Фундуклеївська вул. № 34. Фірма існує з 1880 р. Ціни помірні.